ה׳תד

ב״ה, עטר״ת, יהפך לששון ולשמחה

בתי היקרה תחי׳

„תשעה־באב", צוויי קליינע ווערטער. מיט אגרייס טיף־ביטערין, אינהאלט. „תשעה־באב" איז דער שִילְט פון צָרות, בלוט, קְלאָג, יאָמעֶר, טייט און שרעק־גישרייען. ביז עס איז שווער צוא פאנאנדער קלאייבין וואס עס איז גרעסער ציא ועליקא־אקיאן אין וואסער און טיפקאייט, ציא תשעה־באב איןליידין און טייט.

„תשעה באב", שתי מלים זעירות, בעלות תוכן של מרירות עמוקה ועצומה. „תשעה באב" הוא מארה של צרות, דם, בכי ומספד, מות וצרחות פחד, עד שקשה להבחין מה גדול יותר, אם האוקיינוס הגדול במימיו ובעומקו, או תשעה באב בייסורים ובמות.

דער אנפאיינג פון דעם אונ־גליקיכין, אדער ריכטיקער צוא זאגין, פון דעם פינסטערין טאָג, איז אונז גישעהען אין יאהר 2449 (דאס איז שיים 3230 יאהר) אז די מרגלים, וואס זאיינען גיגאנגען אוייס זעהען ארץ ישראל, האבין זיך אום גיקערט פון וועג (דעם 29־טין סיון זאיינען זיי אועק גיגאיינגען. 40 טעג זאיינען זיי גיוען אין וועג. איז תשעה באב, זאיינען זיי צוואריק גיקומען) און האבין איבער גיגעבין פַאלש וואס זיי האבין גיזעהען.

התחלת היום האומלל, או יותר נכון, היום החשוך, ארעה בשנת 2449 לבריאת העולם (לפני 3230 שנה), כאשר המרגלים שהלכו לתור את ארץ ישראל, חזרו מדרכם (יצאו בכ״ט בסיון, 40 יום היו בדרך, וחזרו בתשעה באב) ומסרו דיווח כוזב על מה שראו.

וען דיא אידען זאיינען ארוייס פון מצרים. איז איבער דיא גרוייסע מופתים, און געטליכקאייט, וואס די מענטשין האבין גיזעהען. איז גיוען א היפשע מַאסע מִצְרִיים, וואס זאיינען גִיואָרין אידין זיי וערין אָן גירופין „גרים" (דער רִיכטיקער בעדאייטונג

כשיצאו ישראל ממצרים, הרי מחמת המופתים הגדולים והאלקות שחזו האנשים, הייתה קבוצה די גדולה של מצריים, שהפכו ליהודים, והם נקראים „גרים" (המשמעות האמיתית של גר היא „תושב", והם התיישבו בין היהודים), והם עשו את כל מה שעשו בני ישראל,

---

ה׳תד

נדפסה ב„כפר חב״ד" גליון 962 ע׳ 35.

דעם 29־טין סיון: תענית כט, א.

Scanned by CamScanner

פון גרים איז איינויינער, זיי האבין זיך איין גיוינט צוואישין דיא אידין). און זיי האבין גיטאָן, אַלעס וואס דיא אידין האבין גיטאָן, און פון דיא, האבין דיא אידין פול גילידין. אלע צרות איז ארוייס גיקומען פון זיי וואס זייא פלעגין אָן ריידין דעם גאנצין נַאראָד.

ומהם סבלו היהודים הרבה. כל הצרות נבעו מהם, כי הם הסיתו תמיד את כל הקהל.

דער נאטור פון אידין איז, זיי זאיינען גלייבער, און זאיינען שטאלץ. זייא שטאלצירין מיט זייער גלייבין, מיט דער הייליקער תורה, און דאס האט זיי מיט גיבראכט אז זיי האבין גיהאט אַ גיויסין צו טרוא, צוא, די מִצְרִים־אידין (דאס הייסט, צוא דיא „גרים״) און האבין זיי גישעצט (אט אזיי ויא הַאיינטיקין טאג, אייב איינער איז אַ פראיער, דאס הייסט ער איז ניט פרום, נאר ער קלעפט־זעך אין אידין, און שעמט זעך ניט מיט זיי, וערט ער בא אידין גישעצט, מערער ויא זייער א ריכטיקער ברודער, ואס טראגט, דיא אידישע צרות מיט זיי גלאייך. וער רעט אַז אַ פרעמדער, אַ פראנצוייז, איינגלענדער, און דאס גלאייכין, וערין זיי נאך מערער גישעצט. און זייערע רייד האט אַ גיויסע אַן־פלוס אין דער מַאסע, אזיי איז גיוען, אז דיא אידען זאיינען ארוייס פון מצרים, האבין דיא „גרים״ גיהאט בא זיי אַ ויכטיגע שעצונג) און זייערע וערטער, און מיינונגען, האבין פאר נומען אַ אָרט בא דער מאססע. און פון זיי האבין גילידין די אידין, און זיי זאיינען גיוען אזיי אויס גימישט

טבעם של בני ישראל הוא שהם מאמינים, וגאים באמונתם, בתורתם הקדושה. זה הביא אותם לכך שהייתה להם הערכה מסוימת כלפי אותם יהודים־מצריים (זאת אומרת, „גרים״), הם העריכו אותם (כמו בימינו, אם אדם הוא חופשי, דהיינו לא דתי, אך הוא נדבק ליהודים ולא מתבייש בהם, הוא מעורר בהם הערכה יותר מאח האמיתי הנושא בצרותיהם אתם. ומה גם איש זר, צרפתי, אנגלי, וכדומה, שמעריכים אותם עוד יותר. ויש לדבריהם של אנשים אלה השפעה מסויימת על הקהל. וכך הי׳ בצאת ישראל ממצרים, שהייתה להם הערכה מסויימת כלפי ה„גרים״), ודבריהם ודעותיהם תפשו מקום (והתקבלו) אצל הציבור. מהם סבלו היהודים, והם התערבו כל כך בתוך העם, עד שהתאחדו עם העם. אבל הדם שלהם הי׳ מצרי. ולכן, בהתאם לטבעם, הרי בכל מקום שהיו יכולים הם הביאו את ישראל לשפל המצב. כאן הי׳ חסר להם מים, כאן הי׳ חסר להם אוכל ורצו בשר, המן לא מצא חן בעיניהם, רק חיפשו כיצד למרר ולהפר את האושר היהודי.

פון דיא .. גילידין: **ראה בהעלותך יא, ב ובפרש״י שם.**

Scanned by CamScanner

אין דער פאלק אז זיי זאיינען גיוען פאר־איינִיגט מיט דער גאנצער פאלק. אבער זייער בלוט איז דאך גיוען מִצרִי־שע. איז אינסטינקטיוו, וואו זיי האבין גיקאנט, האבין זיי צוא גיבראכט דיא אידען צום אלעם־שלעכט־סטין. דאס האט זיי גיפעלט ואסער, דאס איז זיי גיוען וייניק צוא עסין, וילין זיי פלייש, איז זיי דער מַן ניט גיפעלין, נור גיזוכט ויא צוא פאר ביטערין, און צו שטערין דעם אידעשין גליק.

— אז די מרגלים זאיינען גיקומען, און זיי האבין איבער גיגעבין דיא גרייס־קאייט פון דיא לענדער, דיא שטארק־קאייט פון דיא קרע־פאָסטין, און די קראפט פון די מענטשין, דער נאראד „אידין״ האבין נאך ניט גוט בעדיינקט, ואס האבין זיי צוא טאָן, טרויערין אדער פרייען זיך, ערשט דיא „פאלק״ האט שיים אָן־גיהייבין פירין זייערע רייד, אין דיא נאכט „תשעה־באב״ איז גיוען דער פאלקס גִיוַיין. אז זיי וילין ניט ארץ־ישראל, בעסער ואלט זיי גיוען מִצְרַים, און זיי האבין גינומען איין־שמוסען מיא זאל גיין צוא ריק אין מִצְרָים.

כשבאו המרגלים ומסרו את גדולת הארצות וחוזק המבצרים וכוח האנשים שבארץ, הציבור היהודי עוד טרם הצליח להבין מה עליו לעשות, להתאבל או לשמוח. וכבר ה„עם״ התחיל בדברי הסתה, ובליל תשעה באב פרצה בכי׳ המונית, שלא רוצים את ארץ ישראל, להם טובה יותר ארץ מצרים, והחלו בשכנוע שיש לשוב מצרימה.

אָט אזיי איז דער „תשעה־באב״ גיבארין גיווארין אייף דיא אידישע קְנִי, אַרֵיין־שֵׁיין מַתָּנָה פון אונזערע גוטע פריינד דיא מִצְרִים ואס האבין זיך בעהעפט צוא דיא אידין.

כך נולד תשעה באב על ברכי ישראל, „מתנה״ נאה חכה מ„ידידנו הטובים״ המצרים שהתחברו אל היהודים.

דיא אידין פון יענעם דור, האבין פאר דער מַתָּנָה בעצאלט מיט זייער לעבין. 39 יאהר נאך־אַ־נאנד איז יעדין יאר „תשעה־באב״ פלעגין זיי ארוייס גייִן אין פעלד ארום זייערע פלעצער, אבגירוקט א ויארסט, 2, פון דיא ערטער ואו זייא האבין גיוויינט, מיט זייערע פאמיליען, און פלעגין אוייס גראָבין „קברים״ יעדערער פאר זיך. און דיא נאכט „תשעה־באב״ פלעגין זיי דארט ליגין, אין דער פרי, איז דיא

היהודים שבאותו דור שילמו עבור מתנה זו בחייהם. במשך 39 שנה רצופות, בתשעה באב הם היו יוצאים לשדה, מחוץ למחנה, מרחק וויארסט או 2 ממקום בכייתם, עם המשפחות שלהם, והיו חופרים קברים, כל אחד עבור עצמו, בליל תשעה באב הם היו נשכבים שם, ובבוקר היום, החיים יוצאים ואת המתים כיסו בעפר. כך במשך 39 שנה מתו 585 אלף איש. כל אלה שהיו מעורבים בבכי ההמוני.

Scanned by CamScanner

לעבדיקע פלעגין ארוייס, און דיא טייטע, האט מען פאר שאָטין, אזיי איז אין פערלאף פון 39 יאהר, אוייס גישטארבין 585 טויזינד מענטשין. אָט דיא אלע ואס זאיינען גיוען פער מישט אין דעם פאָלקס גיְיין.

אין יאהר 3338 (דאס הייסט מיט 2341 צוריק) איז אין דעם טאג „תשעה־באב״ דער בית המקדש דער ערשטער חרוב גיוארין, און הונדערטער טוייזינטער אידען, פרוען און קינדער דער שלאגין־גיוארין, מיט אלע מיני טוייטין, גיוַאלגעֶרט זעך אין דיא גַאסין, און אין דיא פֶעלדער, ויא שטריי און האָלץ.

בשנת 3338 לבריאת העולם (זאת אומרת, לפני 2341 שנה) נחרב בתשעה באב בית המקדש הראשון, ומאות אלפי יהודים, נשים וילדים, הוכו בכל מיני מיתות, וגופותיהם התגוללו ברחובות ובשדות כמו קש ועצים.

נאר אין 70 יאהר ארום האט דער אייבערשטער אום־גיקערט דיא אידין צוא ריק אין ירושלים, און זיי האבין וידער אָן גיהייבין צו בוען דעם בית המקדש (בית שני) און בַא אידין איז גיוען אַייגענע מלָכים, זיי זאיינען גיוען אונטער־וארפין אונטער רַיים, אבער ארץ־ישראל איז גיוען פער זיך אַ קעניג־רַאייך.

רק כעבור 70 שנה החזיר הקב״ה את בני ישראל חזרה לירושלים, ושוב התחילו לבנות את בית המקדש (בית שני), ואז היו לישראל מלכים משלהם, הם היו עוד תחת שלטון רומא, אבל ארץ ישראל הייתה מלכות בפני עצמה.

אין פערלאָף פון אפאר הונדערט יאהר, האבין זיך אָן גיהייבין צוא וישין דיא אידען גיפינען אזעלכע ואס האבין גיזוכט דיא בעקאנטשאפט, מיט דיא קעניגליכער הייזער, און מיא האט אנגיהייבין לעבין, אראייכין בריטין לעבין. אין אנפאנקס נאך אין דער רַאמקע פון פרומקאייט, און ביסלעך־וייס, איז גיוארין אלץ פראיער און פראיער.

במשך כמה מאות שנים נמצאו בין היהודים כאלה שחיפשו קשרים בארמונות מלכים, והתחילו לחיות חיים של רחבות ועשירות. בתחילה עשו זאת במסגרת התנהגות דתית, ולאט לאט התרחקו יותר ויותר מן הדת.

דיא עטליכע הונדערט יאהר ואס דער 2־טער בית המקדש איז גישטַאנען, איז אלץ דיא אידען גיוען ניט רוהיג. עס איז ניט גיוען, ויא אין דער צאייט פון

במשך מאות השנים שעמד בית המקדש השני, לא היו היהודים במנוחה. לא הי׳ זה כבזמן בית המקדש הראשון, שאז הי׳ זמן של אושר אמיתי לישראל.

דיא לעבדיקע .. פאר שאטין: **מדרש איכה, הובא ברש״י ותוס׳ תענית ל, סע״ב.**

דעם ערשטין בית המקדש. אז עס איז גיוען אַ ריכטיגע אידעשע גליק־צאייט, אבער אין דער צאייט פון צווייטין בית המקדש איז אסך אידען זאיינען גיוען צוא שפרייט אין פערשידענע לענדער, און אין יעדער אָרט האב די אידען גילידין, דאס פון אזא זאך, און דאס פון אַ אנדער זאך.

אבל בזמן בית המקדש השני היו רבים מישראל מפוזרים בארצות שונות, ובכל מקום סבלו היהודים, כאן מדבר אחד ושם מדבר אחר.

מערער וידער אלץ האבין דיא אידען גילידין פון קנאה. אלע פעלקער האבין זיי מקנא גיוען, דער אידעשער מאָרַאל לעבין, דיא רייינקאייט פון דער אידעשער פאמיליען־לעבין, דיא טראיי־הַייט פון עלטערין און קינדער, דיא רייינקאייט און שייינקאייט פון זייערע קערפערין, און דיא בילדונג שטרייינג אידעשע בילדונג פון תורה, אבער דיא פילעזאפישע, און אנדערע בילדונגס ערקלערונגען, זאיינען אזייפיל גיוען פאר שפרייט צוא וישין אידען, אז קלייינע קינדער, פלעגין קאנען שטאלץ דַאייטליך קאנען ארוייס געבין זייערע מייינונגען, אין דיא העכסטע ויסענשאפליכע זַאכין.

יותר מכל סבלו היהודים מקנאה. כל העמים קינאו בחיי המוסר היהודיים, טהרת חיי המשפחה היהודית, הנאמנות ההדדית של ההורים והילדים, הטהרה והנוי שקרן מהם, והידע של התורה בטהרתה. והחינוך היהודי המסורתי על פי התורה. גם השכלה פילוסופית וידע מדעי אחר היו נפוצים בין היהודים, עד שגם ילדים קטנים היו מסוגלים לחוות דעתם באופן ברור וגאה בנושאים המדעיים הגבוהים ביותר.

דיא אידעשע משפחה, אייב אין ערטער איז זיא גיוען מַאטְרֶיַאלִיש גידריקט, האט דאס קיין ארט פאר נומען געגין דעם מאראלישין, אידעשע צוא־שטאנד, אייך זייער שטארקייט, און פייהיקאייט איז גיוען איבער פילט. דיא עלטערין האבין זיך גיפרייט אייף זייערע קינדער זעהענדיק זייערע יונגע צווייַנגעלעך פריש און גיזונד, בליען ויא דיא בליימעלעך. און דיא קינדער האבין זיך גיגרייסט מיט זייערע קלוגע גיזונטע שייינע עלטערין.

המשפחה היהודית, גם במקומות בהם היתה נתונה בלחץ חומרי, לא תפס הדבר מקום לגבי המצב היהודי המוסרי. אף גבורתם וכשרונותיהם היו די והותר. ההורים שמחו בילדיהם, בראותם אותם ענפים רכים, רעננים ובריאים ופורחים כפרחים, והילדים התגאו בהוריהם החכמים והבריאים והיפים.

דער אייבערשטער האט גיגעבין זאיין הייליקע ברכה. און דיא אידען האבין זיך פון צאייט, צוא צאייט גימערט, און זייערע וירטשאפט און

הקב״ה נתן את ברכתו הקדושה, והיהודים פרו ורבו מזמן לזמן. גם המשק והכלכלה התפתחו יותר ויותר, ברם הנער התחיל להתאוות לנהל חיי רחבות

Scanned by CamScanner

קאפיטאלען זאיינען גיווארין גרעסער און גרעסער. אבער דער יוגונד האט אָן גיהייבין גילוסטין פיהרין אַ גוטען ברייטין לעבין, אום שצענירט פאר זייערע שכנים, דיא טערקין און טאטארין.

מופרזות, שעוררו קנאת שכניהם, הטורקים והטטרים.

דיא אידעשע מאָרַאל־מַאטרִאָלִישֶע שיינהאייט האט צו גיצייגין דיא אייגין פון דיא קעניגליכע האייזער, פון מצרים רֵיים און דאס גלַאייכין, און דער אידעשער יוגונד האט זיך אראיין גידרייט אין דער פאליטיק גֶעגִין דעם ווילין פון דיא עלטערע, אידעשע פיהרער.

היופי המוסרי והחומרי של היהודים משך אליו את עיניהם של בתי המלוכה, ממצרים ורומא וכדומה, והנוער היהודי התערב בפוליטיקה נגד רצון המנהיגים היהודים המבוגרים.

יעדערער וועלט היסטארישע טרעפונג, האט זיך איהר נַארעשע, שְפִּינְוֶועבֶעכְץ אָנפַאיינג (אין טיף אידעשער בילדונג, איז אייף דעם דאָ, אברייטע און בעוַואייזליכע ערקלערונג).

כל מאורע עולמי היסטורי, יש לו התחלה שטותית וקטנה כקורי העכביש (בעומק התרבות היהודית יש לכך הסברה רחבה ומוכחת).

איינער האט גימאכט אַ סעודה, און האט גישיקט רופין זאיין גוטין פריינד, און דער דינער האט אַ טעות גיהַאט און גירופין אַ אנדערין, וואס איז גיוועזן זאיינער אַ שונא, האט ער אים ארוייס גיטריבין,

אחד עשה סעודה, ושלח לקרוא לחברו הטוב, אך המשרת טעה וקרא לאיש אחר, שהי' השונא שלו, והוא גירש אותו מביתו.

אין דער סעודה זַאיינען גִיוועֶן אֵייך חכמים, האָט דער ארוייס־גיטריבינער גיזאגט, אז דיא חכמים האבין ניט גיווערט דעם בעל הבית, מן הסתם איז זייער מיינונג אייך אזוי, איז ער פון הַארץ גיגיינגען און האט גי־מַסֶרְת אַז דיא אידען ווילין ניט דינען דעם קייזער.

באותה סעודה ישבו חכמים, והאדם שגורש אמר, שהחכמים לא מחו בבעל הבית, ומן הסתם גם דעתם כמוהו, הלך מיד ומתוך סערת רגשותיו הלך והלשין שהיהודים מסרבים לשרת את המלך (הקיסר).

אין יענער צאייט האבין זיך שיים גיפונען פון דער יוגונד, וואס

באותו זמן כבר היו מן הנוער שלמדו הרבה מתרבות הגויים, והתחילו להפיץ

פריינד .. ארוייס גיטריבין: **גיטין נה, סע"ב.**

האבין שיים גילערינט פיל פון דעם פעלקער לעבונג, און האבין אָן גיהייבין פאר שפרייטין דעם זעלבסט מיינונג צווישין דער מאססע. מיט פערשידענע ערקלערונגען, אז דיא אלטע זאיינען נאר אַ גלייבונגס קראַפט, אבער דיא מאססע דארף גיין מיט הַנט קראַפט, וַייזין איהר שטאָלץ, מיא דארף מלחמה האַלטען און ווערין זעלבסט שטענדליך.

בין ההמונים, בליווי הסברים נרחבים את השקפתם, שהזקנים מסתמכים רק על האמונה, אבל ההמון יש לו לפעול בכוח הזרוע, ולסמוך על כוחינו ועוצם ידינו, לצאת למלחמה ולהגיע לעצמאות.

אין אַ קורצער צאייט, האבין זיי, דיא יונגע צו־נייוועיקליבין אַ גרויסע מַאסע, אונטער דעם פלַאג „פָּרִיצִים״ און זיי האבין אראיין גינומען אלעס אין זייער האנט, אפילו דיא פיהרונג פון בית המקדש, וואס דאס איז גיוען הייליג און גרייס בא אַנדערע פעלקער אֵייך (עס זאיינען גיוען אסך וואייטע מדינות, און מלכים, וואס פלעגין שיקין קרבנות, גאלד און זילבער, אלעס מתנה אין בית המקדש) און דיא גאנצע צייט האט ער זיך גיפירט דורך דעם כהן־גדול, אבער דיא „פריצים״ האבין אלעס אין האנט גינומען, אונטער זייער פיהרונג, אַ כהן־גדול פון זייערע מענטשין.

תוך זמן קצר, הצליחו הצעירים לרכז ציבור של המונים, תחת הדגל „פריצים״, והשתלטו על הכל. אפילו את הנהגת בית המקדש, שהי׳ קדוש וגדול גם בעיני העמים (היו הרבה מדינות רחוקות, ומלכים, שהיו שולחים קרבנות, כסף וזהב, בתור מתנה לבית המקדש), באותה עת הי׳ מתנהל ע״י הכהן הגדול, נטלו ה„פריצים״ לידם, ותחת הנהגתם מונה כהן גדול מאנשיהם.

אום מיט צוא בריינגען, אז דיא מאסע זאל מוזען גיין מלחמה האַלטין, האבין זיי פאר ברענט, אלע סקלאדין פון תבואה, ביימיל זאלץ, האלץ (וואס דאס איז גיוען אייף צעהענדליקער יאהרין פאר דער גאנצער שטאט אייווויינער) און גיברענט דיא הייזער, ביז דער הונגער און דער נייט, האט מיט גיבראכט, אַז מיא איז ארוייס אייף מלחמה, געגין דעם ווילין פון דיא עלטערע.

כדי להביא לכך שהציבור כולו ייאלץ לבחור במלחמה, הם שרפו את כל אוצרות התבואה, שמן ומלח ועצים (שהי׳ מספיק לעשרות שנים עבור כל תושבי העיר), ושרפו את הבתים, ועד שהרעב והכורח הביא לידי כך שיצאו למלחמה נגד רצון המבוגרים.

אכצעהען יאהר, האבין דיא „פריצים״ גיועבט זייער בונד. און אייניגע יאהר האבין זיי גיפיהרט זייער הערשונג אייף ירושלים, ביז

שמונה עשרה שנה קשרו הפריצים את הקשר, ושנים אחדות הם שלטו בירושלים, ועד שבין שלשת מנהיגי המפלגות, יוחנן הגלילי, אלעזר בן ענני,

Scanned by CamScanner

צוא וישין דיא דראיי אנפיהרער פון דיא פארטיעס, יוחנן הגלילי, אלעזר בן ענני, שמעון הפריץ, האט אויס גיבראכין, א ברידער קריג, דיא גרעסטע מענטשין פון ירושלים זאיינען אועק פון דער ועלט דורך מסירות און בלבולים. מיא האט גיהרגט, און גישאסין מענטשין אָהן אַ צאהל. אין בית המקדש בשעת מיא האט מקריב גיוען דעם קרבן, האט־זעך גיגאסין מענטשיסע בלוט.

ושמעון הפריץ, פרצה מלחמת אחים, גדולי ירושלים נסתלקו מן העולם ע״י מסירות ובלבולים. הרגו וירו באנשים ללא מספר. בבית המקדש, כשהקריבו קרבנות, הי׳ נשפך דם אדם.

1400 סקלאדין פון אלעס גוטעס האט מען אונטער גיצונדין און שמעון הפריץ האט גיהרגט דיא 3 קינדער פון אַמִיתַי הכהן, און נאכדעם עם אליין. פון איין טייער פון ירושלים, ואס זִי הייסט „נחל קדרון" האט מען ארוייס גיפיהרט 115808 גיהרגטע. פון דעם אַדעֶל פון ירושלַים, און אין דער מלחמה פון אנפאייגנס ביז דיא שטאט ירושלים איז גיפאהלען, זאיינען פערלארין גיגאיינגען 601575 אידין, סאלדאטין, חוץ ואס זאיינען גיהרגט־גיוארין, אין דער ברידער קריג פון דיא „פריצים" (ויא פריהער דערמאָנט).

1400 אוצרות של כל טוב הוצתו, ושמעון הפריץ הרג את שלשת ילדי אמיתי הכהן, ואחר כך אותו בעצמו. מתוך שער אחד של ירושלים הנקרא נחל קדרון הוציאו 115808 הרוגים מיקירי ירושלים, ובאותה מלחמה, מתחילתה עד לנפילת ירושלים נפלו 601575 יהודים, חיילים, מלבד אלה שנהרגו במלחמת האחים של הפריצים (כנזכר לעיל).

דעם 17 תמוז, האט זעך בא ויזין דער ערשטער שפאלט אין קרעפאסט, און דראיי ואכין צאייט האבין דיא „פריצים" מלחמה גיהאלטין, מיט דיא אידען (ואס האבין גיואלט שלום מאכין, אייף גאנץ גוטע בעדינגונגען) און מִיט דיא פאיינד. און „תשעה־באב" איז דער פאיינד אראיין אין בית המקדש, מיט אַ גישריי, מיט אַ גיפילדער, גירייבט גיבראכין, גיגאסין בלוט. אלטע, יונגע, פרוען, און קינדער.

בי״ז בתמוז, ראו את הסדקים הראשונים בחומה, ושלשה שבועות נלחמו הפריצים עם היהודים (שרצו לעשות שלום בתנאים הטובים ביותר) ועם השונאים. בתשעה באב נכנס האויב לבית המקדש ברעש ובמהומה, גזלו ושברו ושפכו דם, זקנים ונערים, נשים וילדים.

יוחנן .. הפריץ: **הבא לקמן הוא על פי יוסיפון פרק סב. צמח דוד שנת ג׳תתכה.**

Scanned by CamScanner

איינעגע שעות נאך האלבין טאָג, האט דער בית המקדש אָן גיהייבין ברענען. דיא כהנים, געטליכע בעדינער, זעהענדיק דעם אומגליק, און דעם גרייסין גזַר דין, איז אלטע און יונגע, זאיינען גישפרונגען אין פאיער, מיט פרייד, גלַאייך ויא קעניגליכע בעגלייטער צום דעם שענסטין פַּארַאד. מיט אַ אוייס גישריי, אייב השם יתברך האט גוזר גיוען אזא ביטערע גזירה אייף זַאיין הֵייליקער הוייז, האבין מיר, זאיינע דינער, אייף דער וועלט, מער ניט ואס צוא טאן.

מספר שעות אחר חצות היום, החל בית המקדש לבעור. הכהנים, משרתי ה׳, בראותם את האסון ואת גזר הדין הנורא, זקנים ונערים, קפצו לתוך האש בשמחה, כמשרתי המלך הרצים אל המצעד המפואר, תוך שהם מכריזים: אם גזר השם־יתברך גזירה מרה כזו על ביתו הקדוש, אין לנו למשרתיו מה לעשות יותר בעולמו.

מיר גייען אייך, מיט דעם זעלבין שליח ואס דיא הייליגע הוייז גייט. און 80 טויזינד יונגע כהנים וערין פאר ברענט צוא זאמען מיט דעם בית המקדש, און דער רייך פון זייערע פאר ברענטע קערפערס וערט פאר מישט מיט דעם רֵייך פון דיא ברענענדיקע ווענט. אין א קליינער ואיילע איז דער „בית־המקדש״ חָרֵב גִיוּאָרִין.

גם אנו עולים השמימה באותם להבות של בית המקדש הנשרף. 80 אלף כהנים צעירים נשרפו יחד עם בית המקדש, והעשן של גופותיהם הנשרפים מתערב בעשן הכתלים הבוערים. תוך זמן קצר נחרב בית המקדש.

דיא פאיינד זעהען דיק דיא שטאלץ פון דיא אידען, (אז קינדער שטארקין איינער דעם צווייטין, פאטערס און מוטערס קיילין פריער זייערע זיהן און טעכטער, און נאכדעם זיך אליין, אבי ניט אראיין פאהלין, אין דיא הענט פון דיא פאיינד, ואס זיי ועלין זיי גיויס צווינגען צוא לייקענען אין גאט, און אין דער הייליקער תורה) האבין זיי, נאָך שטריינגער גישטראפט דיא אידען, 300 קלייניקע קינדערלעך, אויף גיהאיינגען אויף צוייגין פוןביימען, אלטע מענטשין צוא גיבונדין צו פערדישע־עקין, און אזיי ארום אויס גיהארגט צעהענדליקער טויזינטער אידין.

השונאים, בראותם את גאות היהודים (שילדים מחזקים אחד את חבירו, אבות ואמהות שוחטים קודם את בניהם ובנותיהם ואחר כך את עצמם, ובלבד שלא ליפול לידיהם, שהרי השונאים בודאי יכריחום לכפור בה׳ ובתורתו הקדושה), הם העניש את היהודים עוד יותר, 300 תינוקות הם תלו על ענפי עצים, קשרו זקנים לזנבות של סוסים וכך הרגו עשרות אלפי יהודים.

אָבער דאָך זאיינען אידין גיבליבין שטאלץ מיט זייער גלייבען, און מיט

ובכל זאת נשארו היהודים גאים באמונתם ובתורתם הקדושה, ובגלות

Scanned by CamScanner

זייער הייליקער תורה. און אין דעם ביטערין פינסטערין גלות, האבין זיי אייך מיט זייער גאנצער קראפט, שטארק גיהאלטין דעם אידעשען פלאג, דיא הייליגע פאָן, קיין זאַך איז דיא אידען ניט שווער גיוען פאר זייער תורה, פאר זייער גלייבונג.

המר והחשוך החזיקו בכל כוחם בדגל היהודי, הדגל הקדוש, שום דבר לא הי׳ קשה להם עבור תורתם ואמונתם.

דיא גבורת ישראל, האט זעך ארוייס גיויזין אין יעדער דור, ניט קוקין־דיק אייף דער וועלט אִינקועֶזיציע, און אַלעֶ ליידין, האבין דיא אידין אין יעדער צאייט גיהיט זייער פלַאג, גישטארקט דיא תורה לערנונג צוא וישין דעם יוגונד, און טיף טיף אין זייערע יונגע זיסע הערצעלעך אַיין גיואָרצִילט דיא הייליגע אמונה, און גרונטיקין גוטע פיהרונג, און אייביג גידיינקען, דיא ברענענדיקע כהנים, און דעם הייליקין בית המקדש.

גבורת ישראל באה לידי ביטוי בכל דור, למרות האינקוויזיצי׳, וכל הצרות, שמרו היהודים בכל עת על דגלם, התחזקו בלימוד התורה לצעירים, ועמוק עמוק בתוך ליבותיהם המתוקים והצעירים השרישו את האמונה הקדושה, והתנהגות טובה יסודית, וזכרון תמיד של הכהנים הנשרפים ושל בית המקדש.

דיא איצטיגע, ביטערע פינסטערע צאייט, גיט אונז אַ ריכטיגין בעגריף אין דעם פאר־יאָמעֶרטִ־ין „תשעה־באב", אונזערע מִצְרִים־אידעלעך פון דעם דור, האבין אונז וידער אַמאָל מכבד גיוען, מיט אַ פרישין „תשעה־באב", אַ פריש צוא קומעניש אייף דיא אלטע ניט פאר געסענע צרות, פון שמעון הפריץ און זאיינע העלפער. און פרִישעֶ וַארעֶמעֶ, הייס־בלוטיגעֶ קִנוֹת קומען צוא אייף אונזערע טיף, בְלוּטִ פַאר־וֵייקְטעֶ בעשראייבונגען.

הזמן הנוכחי, המר וחשוך, נותן לנו הבנה נכונה בתשעה באב עמוס הבכי. היהודים־המצריים של דורנו „כיבדו" אותנו שוב עם „תשעה באב" חדש, אסון נוסף על הצרות הישנות הבלתי נשכחות של שמעון הפריץ ועוזריו, וקינות־דם חמות וטריות נוספות על דפי תולדותינו רוויות הדם.

אונזערע צרות זאיינען ניט קלענער, ויא יענע, ויא יעמולט אזוי איצטער, איז אונזערע רייבער צום פערדרוס פון אונז אליין, מיר צאהלין גאנץ גוט, מיטין לעבין, מיטין כבוד

הצרות שלנו אינן קטנות מהישנות, כמו אז גם עכשיו, מהרסינו ומחריבנו יוצאים לדאבוננו מתוכנו. אנו משלמים מחיר הגון של חיים, של כבוד המשפחות — רחמנא־ליצלן — אבל היכן הם

מצרים־אידעלעך פון דעם דור: **בתקופה שלפנינו התחילה פעילותן של ה„יבסקציה". ראה תולדות חב״ד ברוסיה הסובייטית פרק א ואילך.**

Scanned by CamScanner

פון דיא פאמיליעס — ר״ל — אבער וואו זַאיינען אונזערע גיבורים, דיא ברענענדיקע כהנים, דיא הונדער־טער קינדער, וואס זאהלין אָפין ריידין, פראנק און פראיי פאר אלעמען בעווייזין אז אידין זאיינען מיר גיוען, אידען זאיינען מיר, און אידין וועלין מיר בלאייבין־לעבין און טייט איז אין דער האנט פון השם יתברך, אבער דיא גלייבונג איז בא אונז, ער איז אונזערער און מיר זאיינען זאיינע, מיר פאר באייטין אים ניט, און ער וועט אונז ניט פאר בַייטִין.

הגיבורים, הכהנים הנשרפים, מאות הילדים שידברו בגלוי ובאופן חפשי, להכריז לעיני כל ללא כחל ושרק שיהודים היינו יהודים הננו ויהודים נשארים. החיים והמות בידי השם יתברך, אבל האמונה היא אצלנו, הוא שלנו ואנו שלו, אנו לא מחליפים אותו והוא לא יחליפנו?!

וואו איז דיא אידעשע גבורה, דער אידעשער פלַאג, קינדער פאר וואס בעהאלט איר זיך, שעמט זיך מיט אַייִער שטאלץ־קייט גידיינקט אַז דיא בלוט פון דיא מיליאנען אידין וואס זאיינען פאר גאסין גיווארין אין אלע לענדער, רינט אין אַייך אַייך, מיר וואקסין אלע פון אֵיין טאטין, און מִיר וועֶרִין בעשטראפט אלע גלַאייך פאר איין זַאך, וואילע מיר זאיינען אידין, מיר גייען־ארום פאר צַאדעֶטעֶ פון דער אהבה פון אונזערע גימאכטע־גוטע־פריינד, דיא וועלט בילדונגס ביכלעך, וואס מאכט אונז אַ שמייכיל־פֶּנִים־ל, און דער פאר וערין מיר שוַאכער פון אונזער אמת־ע הייליגע בילדונג, מיר דארפין זיך ניט פאר געסין, אייף דיא געבער פון דער פינסטער־ביטערער מתנה „תשעה־באב״. זיי זאיינען אייך גיוען אין יענער צאייט, גוטע פראיינט מיט שמעכיל־דיקע פֶּנִימֶ־ער, און האיינטיקין טאָג גייען ניט אראָפּ דיא טרעֶרִין פון אונזער פָּנִים.

היכן היא הגבורה היהודית, הדגל היהודי? ילדים! מדוע אתם מתחבאים ומתביישים בגאווה היהודית שלכם? זכרו שדם מיליוני היהודים שנשפך בכל הארצות זורם בעורקיכם, אב אחד לכולנו, ואת העונש נקבל יחד רק משום שאנו יהודים, אנו מתהלכים מסונוורים מ„אהבת״ המציגים עצמם כחברינו ומספרי התרבות העולמית המראים לנו פנים מחייכות, ובגללם אנו מחלישים את התרבות הקדושה האמיתית שלנו. אל לנו לשכוח את מעניקי המתנה החשוכה והמרה של תשעה באב. גם הם היו באותם הימים, „חברים טובים״ עם פנים שוחקות, ואילו עתה לא סרות הדמעות מפנינו.

דיא גבורת ישראל איז גאנץ, און ניט אָן גירירט, מער ניט פַּאר פִינסטעֶרט, און פאר דריקט, אונזערע

גבורת ישראל שלימה היא ולא נפגמה, אלא שהיא עוממה ומכווצת. גם הילדים שלנו חדורים דם יהודי ותקפים

Scanned by CamScanner

קינדער זאיינען אייך אידעשע בלוט פול, און שטארק אין גלייבין, דער פינטעלע איד איז גאנץ. דָאן קאנען מיר האָפִין אז מיר ועלין זיך ניט לאזין פארפירין פון אונזערע גימאכטע גוטע פריינד, און שטארק האפין אין אונזער הייליקין פאטער, השם יתברך, וואס ער האט גישוואָרין אז נור מיר ועלן זאיין ריכטיג אין תורה און מצות, ועט ער אום קעהרין דעם קלאָג טאָג „תשעה־באב״ אייף אַ עויגין יום טוב, אַז משיח ועֶט קומען.

באמונתם, נקודת היהדות שלימה היא. אז יכולים אנו לקוות שלא ניתן להתפתות ע״י החברים המעושים שלנו, ונשים מבטחנו באבינו הקדוש, השם יתברך, אשר נשבע שאם נקיים את התורה והמצוות, הוא יהפוך את יום האבל תשעה באב ליום טוב נצחי, ומשיח יבוא.

פון מיר דאיין פאטער איינער פון די מיליאנען אידין ואס וֵיינעֶן און האָפין —

ממני, אביך, אחד ממיליוני היהודים הבוכים ומצפים —

יוסף יצחק ש״ס

ה׳תה

[תרפ״ג]

ב״ה, יום ד׳ כ״ג כסלו

בתי היקרה חי׳ מושקא תי׳

ת״ל בעד החוה״ש כה לחי,

דיא טעג האב איך קין בריף ניט גיהאט פון דער היים, במילא איז פון דיר אייך ניט גיוען קין גריס, נאר איך רעכין אז עס ועט זאיין אַ בריף איי״ה מן הסתם ועט דער בריף ארוייס גיין בשעת דוא ועסט ניט ועלין שרייבין.

בימים אלה לא קיבלתי מכתבים מהבית, ממילא לא היתה דרישת שלום גם ממך, אבל אני משער שיהי׳ מכתב אי״ה. מן הסתם המכתב יצא כשלא יהי׳ לך חשק לכתוב.